

DOI 10.47315/archives2020.325.171

УДК 94:[334.71:664.61-057.23:27-56](477.83-25)«1893»

Назарій Лоштин

кандидат історичних наук,
науковий співробітник відділу рукописів,
Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника;
асистент кафедри історії, музеєзнавства та культурної спадщини,
Національний університет «Львівська Політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8911-7808>

ПОСВЯТА ХОРУГВИ КОРПОРАЦІЇ ПЕКАРІВ ЛЬВОВА У 1893 РОЦІ

Анотація. Мета роботи полягає у публікації раніше невідомого Акта посвяти хоругви Корпорації пекарів Львова від 18 червня 1893 р., який виявлено у фондах відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, аналізі зображень та символів на хоругві, а також дослідженні мотивів здійснення посвяти хоругви крізь призму історіографічної концепції «винайдення традиції». **Наукова новизна** полягає у введенні до наукового обігу нового історичного джерела до історії ремесла на українських землях, а також до вивчення іконографії хоругов ремісничих об'єднань та релігійних практик кінця XIX ст. **Методологія дослідження** передбачає застосування принципів історизму та об'єктивності. Для аналізу цехової хоругви застосовано методи іконографії як спеціальної історичної дисципліни, а також порівняльного методу для встановлення типовості зображень на ній. Публікація документа опирається на сучасні принципи археографії. **З перспективи подальших студіювань** необхідно провести пошук аналізованої у дослідженні хоругви Корпорації пекарів в архівних та музейних установах України та закордону, відшукати схожі акти посвяти цехових хоругов для вивчення ширшого контексту посвяти хоругви пекарів Львова як релігійної практики, а також залученні інших цехових хоругов для порівняння символіки й зображень на них. **Висновки.** Ліквідація ремісничих цехів владою імперії Габсбургів у 1859 р. не припинила розвиток об'єднань ремісників на західноукраїнських землях. Користуючись положеннями «Закону про товариства» від 1867 р., львівські ремісники відновлювали свої об'єднання. Одним із них була Корпорація пекарів. Вони не лише відновили об'єднання як форму співпраці ремісників, а й як релігійне братство. Про це свідчить проаналізований у дослідженні Акт посвяти хоругви. Зображення та символи на хоругві львівських пекарів є характерними для цехових хоругов на українських землях. Акт посвяти хоругви, що відбулася 18 червня 1893 р., слід розглядати як «винайдення традиції», що мало на меті встановити зв'язок із минулим – тобто, ліквідованим трьома десятиліттями раніше цехом.

Ключові слова: хоругва; пекарі; ремісники; Львів; символ; винайдення традиції.

Наприкінці XIX ст. Львів – столиця Королівства Галичини та Лодомерії, переживав епоху економічного розквіту: активно розвивалися ремесла і промисловість, зростала кількість населення. Станом на 1890 р. у Львові та приміських селах – Клепарові, Замарстинові та Знесінні – проживало близько 136 тис. мешканців¹.

Місцеві ремісники і промисловці об'єднувалися навколо створеної у 1850 р. Торгово-Промислової Палати. Заснована у 1868 р. Реміснича Палата, що мала на меті опікуватися інтересами представників ремісничого стану², об'єднала: товариства шевців, кравців, інтролігаторів³, бляхарів, будівельників та мулярів, ковалів, слюсарів, гончарів, золотарів, водіїв фіакрів, пекарів та виробників пряників, різників та кондитерів⁴. Із часом до них приєдналися інші ремісничі об'єднання.

1867 р. в Австро-Угорщині ухвалили т. зв. листопадовий «Закон про товариства», відповідно до положень якого громадянам держави забезпечувалося право вільного об'єднання у різноманітні політичні, господарські, спортивні та інші товариства. Створення господарських об'єднань сприяло розвитку ініціативності ремісників. Нові ремісничі корпорації надавали своїм членам організаційну, правову та кредитну допомогу, що полегшувало створення і розвиток підприємств⁵.

Одним з об'єднань, що брало участь у створенні Ремісничої Палати, була Корпорація пекарів. Місцеві пекарі створювали свої об'єднання у формі цехів ще у середньовіччі. Станом на 1407 р. у місті існувало 9 цехів, серед них – цех пекарів. Протягом XV–XVIII ст. пекарі користувалися власними привілеями⁶, проте статут вони отримали лише у кінці XVIII ст. Йдеться про статут цеху пекарів житнього хліба від 1770 р.⁷ Цех проіснував до 1859 р.⁸ Саме цього року цехи були ліквідовані не лише як об'єднання ремісників, а й як релігійні братства.

Після 1867 р., керуючись положеннями «Закону про товариства», львівські ремісники відроджували свої об'єднання. Хоча новопосталі товариства номінально не мали релігійного характеру, проте їхні члени відтворювали давні релігійні практики. Про це свідчить віднайдений у

¹ *Hoszowski S.* Ekonomiczny rozwój Lwowa w latach 1772–1914. Lwów, 1935. S. 64

² *Ibid.*

³ Інтролігатор (*пол.* introligator) – палітурник.

⁴ *Czterdziestolecie Izby Stowarzyszeń rękodzielniczych we Lwowie: 1868–1908* / opracował J. Starkel. Lwów. 1908. S. 12.

⁵ *Hoszowski S.* Ekonomiczny rozwój Lwowa... S. 79.

⁶ Економічні привілеї міста Львова XV–XVIII ст. / упор. М. Капраль. Львів, 2013. С. XIV.

⁷ Там само. С. 614–626.

⁸ *Кісь Я.* Промисловість Львова у період феодалізму (XIII–XIX ст.). Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 1968. С. 134.

фондах відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника Акт посвяти хоругви Корпорації пекарів Львова від 18 червня 1893 р.⁹

Хоругва була одним із атрибутів будь-якого ремісничого цеху, елементом обов'язкових цехових ритуалів, у т. ч. богослужінь. Характерними зображеннями на хоругвах були постаті святих патронів цехів (або ж галузі ремесла) та Богородиці¹⁰. Окрім релігійних символів, на них також зображували й предмети ремесла. Для об'єднань пекарів характерними були зображення власних виробів – булок або хліба. Проте найчастіше зображували крендель¹¹. Символічні зображення доповнювали різноманітними написами – власника хоругви, дати постанови ремісничого об'єднання, створення чи оновлення хоругви¹².

Виявлений друкований документ має розміри 63.5x49.5 см., текст у ньому вміщено у друкованій рамці синього кольору, що декорована зображеннями ангелів-путті. У центрі верхньої частини рамки – чорно-білий герб Львова. Документ завірено печаткою – її чорнильний відбиток фіолетового кольору вміщено після основного тексту, посередині нижньої частини документа. На печатці легенда польською мовою: STOWARZYSZENIE KORPORACJI PIEKARZY WE LWOWIE 1893. У центрі печатки зображено 2-х левів, що стоять на п'єдесталі, тримаючи у лапах крендель, та піддержують над ним корону.

Урочисте богослужіння та посвята хоругви львівських пекарів відбулися у храмі Св. Андрія при монастирі францисканців-обсервантів (поширеніша назва на теренах, що входили до складу Речі Посполитої – бернардинці). У документ закралася помилка: в основному тексті вказано дату 18 липня 1893 р., а в датації у прикінцевій частині документа – 18 червня 1893 р. Пошук у періодичних виданнях того часу дав змогу встановити, що подія відбулася таки 18 червня 1893 р. Про це довідуємося з газети «Kuryer Lwowski» від 19 червня 1893 р. Посвяту здійснив отець-бернардинець Анджей Комінек, викладач історії Церкви на студіях у монастирі протягом 1890–1896 рр.¹³ Під час посвяти священник виголосив проповідь, у якій акцентував на історичному контексті діяльності ремісних об'єднань та значенні цехових хоругв.

⁹ Akt fundacyjny chorągwi korporacyjnej piekarzy Król.[ewskiego] Stołecznego miasta Lwowa // Відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. Ф. 5. Оп. 3, Од. зб. 224. Арк. 1.

¹⁰ Kociw P. Иконография украинских цеховых хоругв XVIII–XIX ст. // Пам'ятки України. Історія та культура: наук. часопис. 2008. № 2. С. 90.

¹¹ Bimler-Mackiewicz E. Dawne i współczesne chorągwie cechowe nośnikami tradycyjnej symboliki rzemieślniczej // Niepodległość i Pamięć. 1998. 5/1(10). S. 137.

¹² Ibid. S. 139.

¹³ Golichowski N. Przed nową epoką. Materiały do historii OO. Bernardynów w Polsce. Kraków, 1899. S. 254.

На аверсі хоругви львівських пекарів зображено Богородицю, на реверсі – Св. Антонія Падуанського, одного з найшанованіших францисканських святих. Шарфи хоругви оздоблено зображеннями пекарських виробів і фундаторських написів про керівника корпорації та її членів. Імена керівників корпорацій часто зустрічалися на хоругвах ХІХ ст.¹⁴, траплялися й імена членів ремісничих об'єднань (наприклад, на хоругві львівських бондарів із 1837 р.)¹⁵. Згадані зображення святих та виробів ремісників є характерними для цехових хоругв на українських землях.

Хоругва виконана з яскраво-червоної (пунцової) цупкої шовкової тканини із витканою золотою оздобою. Шарфи хоругви виконані з білої цупкої муарової тканини із золотою бахромою. Зі згаданої вище публікації у «*Kuryer Lwowski*» довідуємося, що до створення хоругви долучилася пані Левицька, власниця майстерні на площі Домініканській, 1 (нині – площа Музейна)¹⁶.

Зображення Св. Антонія Падуанського може вказувати на «місце» посвяти хоругви у храмі Св. Андрія. Відомо, що у храмі до нашого часу є бічний вівтар францисканського святого, виконаний ще у 1736–1737 рр., з іконою Св. Антонія¹⁷. Ймовірно, що посвячення хоругви відбулося саме тут. У протилежному випадку можна висловити гіпотезу, що посвяту проводили у головному вівтарі. На користь цього може свідчити значна кількість учасників акту (понад 30-ти осіб), які перераховані у документі. У цьому випадку вівтар Св. Антонія міг бути місцем для молитви та проведення християнських ритуалів для членів об'єднання пекарів. Відомо, що на початку ХХ ст. при вівтарі щовівторка о 9.00 відправляли богослужіння для тих, хто вшановує Св. Антонія Падуанського¹⁸. Можливо, що участь у цих богослужіннях брали й львівські пекарі.

Серед львівських пекарів, які взяли участь в урочистості, згадується 6 ремісників та керівник корпорації Ян Кальницький. Послугуючись міськими адресними книгами, можна встановити адреси, за якими працювали львівські пекарі: Ян Кальницький – вул. Св. Софії, 1 (частина сучасної вул. Івана Франка); Францішек Белецький – вул. Св. Михаїла, 4 (сучасна вул. Юрія Дрогобича); Юзеф Шірмер – вул. Торосеви-

¹⁴ *Kociw P.* Українські хоругви. Київ: Оранта, 2009. С. 80.

¹⁵ Там само. С. 81.

¹⁶ *Chorągiew korporacyjna // Kuryer lwowski.* 1893. 19 czerwca. (№ 169). S. 2.

¹⁷ *Betlej A.* Kościół p.w. św. Andrzeja i klasztor OO. Bernardynów // *Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej. Część 1. Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa Ruskiego.* Kraków, 2012. T. 20. S. 40–41.

¹⁸ *Golichowski N.* Kościół OO. Bernardynów we Lwowie. Lwów, 1911. S. 28.

ча, 11 (сучасна вул. Йосафата Коциловського); Ян Антоній Камберський – вул. Городоцька, 29; Францішек Дюлла – вул. Жовківська, 57 (сучасна вул. Богдана Хмельницького); Марцін Чижек – вул. Жовківська, 107 (сучасна вул. Богдана Хмельницького); Теодор Боркевіч – вул. Кохановського, 66 (сучасна вул. Костя Левицького)¹⁹.

На урочистість посвяти хоругви завітало багато поважних гостей. Серед них: президент Львова Едмунд Мохнацький, президент Ремісничої палати Станіслав Нємчиновський, старший радник магістрату та референт промислових справ Казимир Стжельбицький; радники магістрату, громадяни міста та їхні дружини. Також були присутні: Владислав Шийковський, власник друкарні, що видала аналізований документ, та Генрик Ревакович, головний редактор газети «Kuryer Lwowski». Окрім львівських пекарів, участь в урочистості взяли представники інших ремісничих об'єднань та професій – столяри, будівельники, кравці, боднарі, кондитери, скульптори (відомий майстер Юліан Марковський), а також представники Корпорації пекарів Кракова. Пам'ятні тиснені значки з іменами учасників посвяти було прикріплено до древка хоругви.

Після завершення урочистості відбувся святковий обід. Він проходив у ресторані міського саду (нині – парк Івана Франка). Там же було зібрано кошти на потреби корпорації львівських пекарів та реставрацію органа у церкві Св. Андрія. Зауважимо, що хронологічно «найближча» реставрація органа у храмі відбулася аж у 1906 р.²⁰

Хоругва корпорації пекарів Львова використовувалася після Першої світової війни. Про це відомо з публікації у фаховому виданні міжвоєнного періоду «Piekarz Polski» від 9 лютого 1929 р. У статті зазначено, що цех має вже другу хоругву. Перша ж (очевидно та, що була у вжитку до скасування цехів у 1859 р.) зберігається у Міському Архіві²¹. Збереження пам'яток цехового ремесла було важливим елементом музейної справи у Львові. Про це свідчить окрема експозиція в Історичному музеї м. Львова²².

Незважаючи на те, що внаслідок реформ середини XIX ст. було ліквідовано цехи, після 1867 р. львівські ремісники скористалися з можливостей, що їх давало законодавство імперії Габсбургів. Створення нових ремісничих спілок – корпорацій – нав'язувало до традиції цехів. Хоча нові об'єднання не виконували тієї ролі, яка покладалася на цехи, проте ремісники намагалися відтворити давні атрибути своїх

¹⁹ Księga adresowa Król. Stoł. miasta Lwowa. Lwów, 1897. S. 175.

²⁰ Golichowski N. Kościół OO. Bernardynów we Lwowie. S. 33–34.

²¹ Co piszą o piekarzach. Cech mistrzów piekarskich we Lwowie // Piekarz Polski. 1928. 9 lutego. Rok II. № 6. S. 1.

²² Charewiczowa Ł. Muzeum historyczne miasta Lwowa: przewodnik po zbiorach. Lwów, 1936. S. 43–53.

об'єднань. Акт посвячення хоругви корпорації пекарів Львова, акцент на історичному значенні ремісничих цехів та символіці їхніх атрибутів під час проповіді священника свідчить про важливість для членів корпорації відчувати приналежність до релігійної спільноти, та ще важливіше – до історичної традиції. Якщо звернутися до тез британського історика Ерика Гобсбаума, то посвята хоругви корпорації пекарів Львова є «винайденою традицією», що встановлює зв'язок із минулим²³ та належить до тих, «що встановлюють або символізують соціальну єдність чи членство в групах, реальних або штучних спільнотах»²⁴.

Нижче наведено повний текст Акта фундації хоругви Корпорації пекарів Львова від 18 червня 1893 р. мовою оригіналу та його переклад, здійснений автором публікації, а також світлина печатки, якою цей документ завірено.

**AKT FUNDACYJNY
CHORĄGWI KORPORACYJNEJ PIEKARZY
KRÓL.[JEWSKIEGO] STOŁECZNEGO MIASTA LWOWA**

Roku Pańskiego Tysiąc ósmset dziewiędziesiątego trzeciego (M.D.C.C.C.XC. III) za urzędowania Przełożonego Jana Kalnickiego, obywatela mianowanego uchwałą Rady miejskiej za prezydentury Wacława Dąbrowskiego²⁵, mieszczanina i lakiernika lwowskiego, sprawiła Sławetna Korporacja Piekarzy lwowskich, Chorągiew korporacyjną, z pąsowej ciężkiej materji jedwabnej, szczerzo złotym liściem i innemi ozdobami złotemj tkanej, na której z jednej strony znajduje się mistrzowsko haftem wykonany wizerunek Najświętszej Panny Maryi, z drugiej zaś świętego Antoniego z wizerunkem Dzieciątka Jezus na ręku. Szarfy z ciężkiej białej materji morowej złotemi frendzlami opatrzone, ozdobione szczerem złotem tkanymi symbolami rękodziela piekarskiego i napisami Przełożonego oraz Korporacyi Piekarzy.

Uroczystość poświęcenia tej Chorągwi korporacyjnej, przeznaczonej dla celów religijnych wyznawców Wiary Chrześcijańskiej, odbyła się dnia Ośmnastego (18.) Lipca roku M.D.C.C.C.XC.III w kościele OO. Bernardynów²⁶ przy udziale licznie zebranych Chrześcijan, wiernych Kościołowi swej Wiary.

²³ Гобсбаум Е. Вступ: винаходження традицій // Винайдення традиції. Київ: Ніка-Центр, 2005. С. 13.

²⁴ Там само. С. 22.

²⁵ Домбровський Вацлав (1823–1887) – президент Львова у 1883–1887 рр., майстер із лакування, радний Львівської міської ради у 1861–1887 рр., депутат Галицького сейму у 1870–1876 рр., почесний громадянин Львова від 26 жовтня 1886 р.

²⁶ Храм Св. Андрія – римо-католицький храм при монастирі монахів-бернардинців у Львові, пам'ятка архітектури 1600–1630 рр., з 1789 р. – парафіяльний храм під керівництвом білого духовенства, з 1806 р. – під керівництвом бернардинців. Нині – церква Св. Андрія Львівської архієпархії Української Греко-Католицької Церкви.

Kumami uroczystego aktu poświęcenia Chorągwi Korporacji Piekarzy król. [ewskiego] stołecznego miasta Lwowa byli: Jaśnie Wielmożny Pan Edmund Mochnacki²⁷, urzędujący Prezydent Rady gminnej miasta Lwowa z obywatelką Józefą Ciuchcińską, żoną obywatela Stanisława Ciuchcińskiego, Radnego miasta Lwowa; Stanisław Niemczynowski²⁸, były poseł do Rady Państwa z Izby handlowej i przemysłowej lwowskiej, Prezes Izby rękodzielniczej, Radny i obywatel miasta Lwowa z obywatelką Olimpią Friedrichową, żoną obywatela Edwarda Friedricha, Radnego miasta Lwowa; Kazimierz Strzelbicki, starszy Radca Magistratu lwowskiego i referent spraw przemysłowych z obywatelką Maryą Schirmerową, żoną Józefa Schirmera, byłego przełożonego Korporacji lwowskich piekarzy i obywatela miasta Lwowa; Karol Bałlaban, kupiec i obywatel miasta z obywatelką Julią Kamberską, żoną piekarza Jana Antoniego dwojga imion Kamberskiego, obywatela miasta Lwowa; Edward Friedrich, Radny miasta z obywatelką Karoliną Schirmerową, wdową po piekarzu ś.[więtej] p.[amieci] Franciszku Schirmerze, obywatelu miasta Lwowa; Kuźniewicz Wincenty, przełożony korporacji lwowskich budowniczych, były Radny miasta Lwowa z obywatelką Anną Bałlabanową, żoną kupca Karola Bałlabana; Aleksander Getritz²⁹, Wiceprezes Izby rękodzielniczej, obywatel i Radny miasta Lwowa z obywatelką Józefą Bielecką, żoną piekarza Franciszka Bieleckiego, obywatela miasta Lwowa.

Gwoździe pamiątkowe wbite w drzewco Chorągwi zawierają naswiska Kumów i następujących w tym akcie uroczystości udział biorących obywateli: Jana Kalnickiego, przełożonego piekarzy, Adolfa Stronera³⁰, naczelnika Izby obrachunkowej miasta Lwowa, Henryka Rewakowicza³¹, naczelnego redaktora codziennego pisma polityczno-społecznego «Kurjera lwowskiego» i Radnego miasta Lwowa, Stanisława Ciuchcińskiego³², Bolesława Mikulińskiego, Franciszka Ksawerego Marschalla, Wojciecha Łukawskiego i Jędrzeja Perediatkiewicza, Radnych miasta Lwowa, oraz Ludwika Skarbka, przełożonego korporacji lwowskich stolarzy, Jana Makana stolarza, Michała Fechterera budowniczego

²⁷ Мохнацький Едмунд (1836–1902) – президент Львова у 1887–1896 рр., правник, від 1880 р. – радний Львівської міської ради, депутат австрійського парламенту у 1885–1887 рр., нагороджений орденом Франца Йосифа за організацію Крайової виставки у Львові у 1894 р.

²⁸ Немчиновський Станіслав (1839–1924) – кравець, депутат австрійського парламенту у 1887–1891 рр., радний Львівської міської ради у 1871–1896 рр., президент Ремісничої палати у 1884–1907 рр.

²⁹ Гетрітц Александер (1841–1917) – радний Львівської міської ради від 1884 р., віцепрезидент Ремісничої Палати, член Торгово-Промислової Палати.

³⁰ Стронер Адольф (1837–1919) – голова Рахункової Палати у Львові у 1877–1896 рр., педагог та письменник.

³¹ Ревакович Генрик (1837–1907) – головний редактор газети «Kurjer Lwowski», журналіст, голова Польської селянської партії у 1897–1907 рр.

³² Чюхчінський Станіслав (1841–1912) – президент Львова у 1907–1911 рр., покрівельник, радний Львівської міської ради від 1883 р., голова Стрілецького Товариства, голова Товариства взаємодопомоги львівських міщан під покровительством Яна з Дуклі.

i Marcina Hillicha, ogrodnika, byłych Radnych miasta Lwowa, wreszcie Wilhelma Flaczyńskiego i Feliksa Felińskiego, krawców lwowskich, Władysława Szyjkowskiego, właściciela drukarni, Juliana Markowskiego³³, rzeźbiarza, Franciszka Staffa, cukiernika, Aleksandra Jankowskiego, przełożonego korporacji lwowskich bednarzy, Franciszka Bieleckiego, Józefa Schirmera, Jana Antoniego dwojga imion Kamberskiego, Franciszka Dulla, Marcina Czyżeka i Teodora de Napiwen Borkiewicza, piekarzy lwowskich. W uroczystości poświęcenia chorągwi korporacji lwowskich piekarzy wzięła udział Delegacja korporacji piekarzy miasta Krakowa.

Solenne nabożeństwo odprawił i dokonał aktu poświęcenia chorągwi ksiądz Andrzej Kominek, bernardyn, który miał przy ołtarzu patryotyczną przemowę, a przedstawiwszy historię dawnych cechów i znaczenie sztandarów cechowych, zachęcał rękodzielników do skupienia się pod ogólny szrandar jedności.

Po odprawionem nabożeństwie zebrali się Goście w restauracji Ogrodu miejskiego³⁴ na skromną ucztę, podczas której pierwszy toast wniósł obywatel i przełożony korporacji piekarskiej, Jan Kalnicki, na cześć Kumów w ręce pierwszej pary, zaś obywatel Stanisław Niemczynowski na cześć Pań, Julian Markowski na cześć Kapłaństwa w ręce księdza Kominka, który znów wniósł toast na pomyślność i rozwój wszystkich cechów rękodzielniczych, a obywatel Aleksander Getritz zakończył toastem: «Kochajmy się!»

Za inicjatywą starszego Rady Kazimierza Strzelbickiego złożono podczas uczty jako krzyżmo kwotę sto ośmnacie złotych reńskich, którą przeznaczono na cele korporacyjne, zaś kwotę sześćdziesiąt i dwa złotych reńskich i ośmnaście centów waluty austriackiej zebraną w kościele, przeznaczono na restaurację organów w kościele OO. Bernardynów we Lwowie.

Działo się we Lwowie dnia ośmnastego (18.) Czerwca roku Pańskiego Tysiąc ośmset dziewięćdziesiątego trzeciego (1893) za panowania Cesarza Franciszka Józefa I³⁵, Monarchy Państwa Austro-Węgierskiego, a za urzędowania Namiestnika Galicji hrabiego Kazimierza Badeniego³⁶ i Marszałka Sejmu księcia Eustachego Sanguszki³⁷.

Członkowie Wydziału Korporacji lwowskich piekarzy:
Józef Schirmer, Jan Antoni Kamberski, Franciszek Bielecki,

³³ Марковський Юліан (1846–1903) – львівський скульптор, автор численних надгробків на Личаківському кладовищі у Львові, пам'ятників Янові Кілінському та Бартошеві Гловацькому, соратникам Тадеуша Костюшка.

³⁴ Міський сад – найстаріший парк Львова, що виник у кінці XVI ст., нині – парк імені Івана Франка.

³⁵ Франц Йосиф (1830–1916) – правитель Австрійської (з 1867 р. – Австро-Угорської) імперії у 1848–1916 рр.

³⁶ Бадені Казимир (1846–1909) – президент-міністр Австро-Угорщини у 1895–1897 рр., намісник Галичини у 1885–1895 рр., граф, ініціатор «нової ери» – українсько-польського порозуміння 1890 р.

³⁷ Сангушко Євстахій (1842–1903) – намісник Галичини у 1895–1898 рр., маршалок Галицького Сейму у 1885–1895 рр.

Sekretarz korporacyjny:
Władysław Chmielewski,
Przełożony Korporacyi lwowskich piekarzy:
Jan Kalnicki.

[Печатка]

Відділ рукописів ЛННБ України імені В. Стефаника. Акт фундації хоругви Корпорації пекарів Львова. Ф. 5. Оп. 3. Од. зб. 2340. Арк. 1. Оригінал.

Переклад

**ФУНДАЦІЙНИЙ АКТ
КОРПОРАЦІЙНОЇ ХОРУГВИ ПЕКАРІВ
КОРОЛІВСЬКОГО СТОЛИЧНОГО МІСТА ЛЬВОВА**

Року Божого тисяча вісімсот дев'яносто третього (M.D.C.C.C.XC.III) за урядування керівника Яна Кальницького, громадянина, призначеного ухвалою Ради міста за президентства Вацлава Домбровського, львівського міщанина і лакувальника, представила Славетна Корпорація Пекарів львівських корпорацийну Хоругву з пунцової цупкої шовкової тканини, багато витканої золотим листям та іншими золотими оздобами, на якій з однієї сторони знаходиться майстерно виконаний гаптований образ Найсвятішої Панни Марії, з другої ж святого Антонія з Дитятком Ісусом на руках. Шарфи з цупкої білої муарової тканини обв'язані золотою бахромою, оздоблені витканими щирим золотом символами пекарського ремесла і написами Керівника та Корпорації Пекарів.

Урочистість посвяти корпорацийної Хоругви, призначеної для релігійних цілей послідовників Християнської Віри, відбулася Вісімнадцятого (18.) Липня року M.D.C.C.C.XC.III в костелі отців-бернардинців за участі чисельного зібрання Християн, вірних Церкві своєї Віри.

Хрещеними батьками урочистого акту посвяти Хоругви Корпорації Пекарів королівського столичного міста Львова були: Ясновельможний Пан Едмунд Мохнацький, керуючий Президент Ради міста Львова з громадянкою Юзефою Чюхчінською, дружиною громадянина Станіслава Чюхчінського, Радного міста Львова; Станіслав Немчиновський, колишній посол до Державної Ради від львівської Торгово-Промислової Палати, Президент Ремісничої Палати, Радний і громадянин міста Львова з Олімпією Фрідріховою, дружиною громадянина Едварда Фрідріха, Радного міста Львова; Казимир Стжельбицький, старший Радник львівського Магістрату і референт промислових справ із громадянкою Марією Шірмеровою, дружиною Юзефа Шірмера, колишнього керівника Корпорації львівських пекарів і громадянина міста Львова; Кароль Баллабан, купець і громадянин міста з громадянкою Юлією Камберською, дружиною пекаря Яна Антонія Камберського, громадянина міста Львова; Едвард Фрідріх, Радний міста з громадянкою Кароліною Шірмеровою, вдовою пекаря світлої пам'яті Францішка Шірмера, громадянина міста Львова; Вінцентій Кузьневич, керівник корпорації львівських будівельників, колишній Радний міста Львова з Анною Баллабановою,

дружиною купця Кароля Баллабана; Александр Гетрітц, Віцепрезидент Ремісничої Палати, громадянин і Радний міста Львова з громадянкою Юзефою Белецькою, дружиною пекаря Францішка Белецького, громадянина міста Львова.

Пам'ятні тиснені значки, вбиті в древко Хоругви, включають прізвища хрещених батьків та наступних громадян, що брали участь в акті посвяти: Яна Кальницького, керівника пекарів, Адольфа Стронера, голови Рахункової Палати, Генрика Реваковича, головного редактора щоденного політично-суспільного видання «Kurjer Lwowski» і Радного міста Львова, Станіслава Чюхчінського, Болеслава Мікулінського, Францішка Ксаверія Маршалля, Войцеха Лукавського і Єнджея Передяткевича, Радних міста Львова, а також Людвіка Скарбка, керівника корпорації львівських столярів, Яна Макана, столяра, Міхала Фехтера, будівельника і Марціна Хілліха, садівника, врешті Вільгельма Флячинського і Фелікса Фелінського, львівських кравців, Владислава Шийковського, власника друкарні, Юліана Марковського, скульптора, Францішка Стаффа, кондитера, Александра Янковського, керівника корпорації львівських бондарів, Францішка Белецького, Юзефа Шірмера, Яна Антонія Камберського, Францішка Дюлла, Марціна Чижека і Теодора де Напівем Боркевича, львівських пекарів. В урочистості посвяти корпоративної хоругви львівських пекарів взяла участь Делегація корпорації пекарів міста Кракова.

Святкове богослужіння відправив і акт посвяти хоругви здійснив отець Анджей Комінек, бернардинець, який виголосив при вівтарі патріотичну промову і, розповівши історію давніх цехів і значення цехових штандартів, заохочував ремісників до гуртування під спільний штандарт єдності.

Після відправлення богослужіння Гості зібрались в ресторані міського Саду на скромне застілля, під час якого перший тост підняв громадянин і керівник пекарської корпорації Ян Кальницький, на честь хрещених батьків у постаті першої пари, а громадянин Станіслав Немчиновський на честь Жінок, Юліан Марковський на честь Духовенства в постаті отця Комінека, який знову підняв тост за благополуччя і розвиток усіх ремісничих цехів, а громадянин Александр Гетрітц закінчив тостом: «Кохаймося!»

З ініціативи старшого Радника Казимира Стжельбицького складено під час застілля як пожертву суму сто вісімнадцять золотих ринських, яку призначили на корпоративні потреби, і суму шістдесят два золотих ринських і вісімнадцять центів австрійської валюти, зібраної в костелі, призначену на реставрацію органів у костелі отців-бернардинців у Львові.

Діялося у Львові дня вісімнадцятого (18.) Червня року Божого Тисяча вісімсот дев'яносто третього (1893) за правління Цісаря Франца Йосифа, монарха Австро-Угорської Держави, і за урядування Намісника Галичини графа Казимира Бадені і Маршалка Сейму князя Євстахія Сангушка.

Члени Виділу Корпорації львівських пекарів:

Юзеф Шірмер, Ян Антоній Камберський, Францішек Белецький,

Корпоративний секретар:

Владислав Хмелєвський,

Керівник Корпорації львівських пекарів:
Ян Кальницький.

[Печатка]

Відділ рукописів ЛННБ України імені В. Стефаника.

Печатка Корпорації пекарів Львова. Ф. 5. Оп. 3. Од. зб. 2340. Арк. 1. Оригінал.

REFERENCES

1. Betlej, A. (2012). Kościół p.w. św. Andrzeja i klasztor OO. Bernardynów [The Church of St. Andrew and the Bernardine monastery]. In *Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej. Część I. Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa Ruskiego* (Vol. 20, pp. 14–70). Kraków. [in Polish].
2. Bimler-Mackiewicz, E. (1998). Dawne i współczesne chorągwie cechowe nośnikami tradycyjnej symboliki rzemieślniczej [Old and modern guild banners as the bearer of the traditional craft symbols]. *Niepodległość i Pamięć*, 5/1 (10), 135–144. [in Polish].
3. Charewiczowa, Ł. (1936). *Muzeum historyczne miasta Lwowa : przewodnik po zbiorach* [Lviv historical museum: guidebook to the collections]. Lwów. [in Polish].
4. Chorągiew korporacyjna [The guild banner]. (1893, Czerwiec 19). *Kurier lwowski*, № 169, p. 2. [in Polish].
5. Co piszą o piekarzach. Cech mistrzów piekarskich we Lwowie [What is written about bakers. The Guild of bakers in Lviv]. (1929, Luty 9). *Piekarz Polski*, (№ 6), 1–2. [in Polish].
6. Golichowski, N. (1899). *Przed nową epoką. Materiały do historii OO. Bernardynów w Polsce* [Before a new age. Source to the history of Bernardines in Poland]. Kraków. [in Polish].
7. Golichowski, N. (1911). *Kościół OO. Bernardynów we Lwowie* [The Bernardine's Church in Lviv]. Lwów. [in Polish].
8. Hobsbaum, E. (2005). Vstup: vynakhodzhennia tradytsii [Introduction: Inventing Traditions]. In *Vynaidennia tradytsii* (pp. 12–28). Kyiv: Nika-Tsentr. [in Ukrainian].
9. Hoszowski, S. (1935). *Ekonomiczny rozwój Lwowa w latach 1772–1914* [Economic development of Lviv in 1772–1914]. Lwów. [in Polish].
10. Kapral, M. (Ed.). (2013). *Ekonomichni pryvilei mista Lvova XV–XVIII st.* [Economic privileges of the city of Lviv from the XV to XVIII centuries]. Lviv. [in Ukrainian].
11. Kis, Ya. (1968). *Promyslovist Lvova u period feodalizmu (XIII–XVIII st.)* [Industry in Lviv during the feudal period (the 13th–18th centuries)]. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoho universytetu. [in Ukrainian].
12. Kosiv, R. (2008). Ikonohrafiia ukraïnskykh tsekhovykh khoruhov XVIII–XIX st. [Iconography of the Ukrainian guild banners from the XIII to XIX centuries]. *Pamiatky Ukrainy. Istorii ta kultura: naukovy chasopys*, 2, 86–90. [in Ukrainian].
13. Kosiv, R. (2009). *Ukraïnski khoruhvy* [Ukrainian banners]. Kyiv: Oranta. [in Ukrainian].

Nazarii Loshtyn

Candidate of Historical Sciences,
Research fellow of the Manuscript Department,
Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv;
Assistant of the Department of History,
Museum Studies and Cultural Heritage,
Lviv Polytechnic National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8911-7808>

DEDICATION OF THE BANNER OF LVIV CORPORATION OF BAKERS IN 1893

Abstract. The work **aims** at publishing a previously unknown Act of the Dedication of the Banner of Lviv Corporation of Bakers on 18th of June 1893, found in the fonds of Vasyl Stefanyk National Scientific Library in Lviv, analyzing the images and symbols on the Banner, and research the dedication motives through the prism of the historiographical concept of «the invention of tradition». **Scientific novelty** is to introduce a new historical source useful for studying the history of crafts on Ukrainian territories and iconography of the banners of artisan guilds and the XIX-century religious practices. **The methodology of the research** involves the application of the principles of historicism and objectivity. The methods of iconography as a special historical discipline were applied for the analysis of the guild banner as well as the comparative method to determine the typicality of its images. Publication of the document is based on the modern principles of archeography. From the perspective of **further studies**, it is necessary to locate the analyzed banner in Ukrainian and foreign archives and museums, find similar dedication acts to study a broader context of banner dedication as a religious practice, and to compare symbols and images on the banners. **Conclusions.** Elimination of artisan guilds by the Habsburg authority in 1859 did not stop the development of artisan corporations in Western Ukraine. With the adoption of the «Law on societies» in 1867, Lviv craftsmen resumed their activity and unions. The Corporation of Bakers was one of them. They resumed their work not only as an artisan union but also as a religious fraternity. The Act of Dedication of the Banner, which has been analyzed in the research, can be used as evidence. Images and symbols on the banner of Lviv bakers are typical for guild banners on Ukrainian territories. The Act of Dedication that took place on 18th of June 1893, should be regarded as «the invention of tradition». The goal was to establish a connection with the past – the guild eliminated three decades ago.

Key words: banner; bakers; artisan; Lviv; symbol; invention of tradition.